

Semantyka składnikowa

- Rozkładalność znaczenia na składniki prostsze (definicje pojęć)
- Teoria znaków i figur Hjelmsleva
- Pojęcie semów – dystynktywnych cech semantycznych (por. przykład ‘dziewczynka’)
- Inne przykłady (Tesnière’a spolszczony przeze mnie) – ‘siedziska’

Składniki addytywne i relacyjne

Dziewczynka	Matka
+ ludzki	
+ żeński	+ żeński
+ niedorośli	+ dorosły
	+ rodzic (X)

Semantyka składnikowa

	S1: do siedzenia	S2: dla jednej osoby	S3: z oparciem	S4: z poręczami	S5: z nogami
krzesło	+	+	+	-	+
fotel	+	+	+	+	-
stołek	+	+	-	-	+
puf	+	+	-	-	-
kanapa	+	-	+	-	-
ławka	+	-	-	-	+

Składniki addytywne i relacyjne

Pomieszczenie dla x:

Por:

kurnik = pomieszczenie dla (kura)

stajnia = pomieszczenie dla (koń)

chlew = pomieszczenie dla (świnia)

obora = pomieszczenie dla (krowa)

Semantyka składnikowa

„Składniowość” semantyki składnikowej i hierarchia składników :

x daje y -owi $z = \{(x \text{ ma } z) \text{ i } (x \text{ powoduje } [y \text{ ma } z])\}$

Semantyka składnikowa

Status semów (składników)

- pierwotne (Bierwisch, Wierzbicka)
- tylko prostsze od pojęć eksplikowanych (Apresjan)

=====

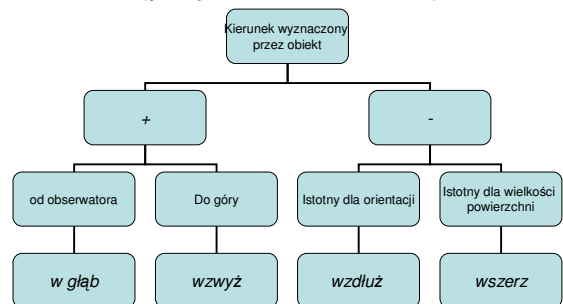
- należące do języka naturalnego (Wierzbicka)
- konwencjonalne (Bierwisch) (Main, Max, Vert, itd...)

Semantyka składnikowa

Dalsze przykłady analiz:

1. Polskie określenia wymiarów (osobna prezentacja)
2. Przysłowki złożone typu *wzwyż*
3. 'Wierch – spód'

Semantyka składnikowa (przysłowki złożone)

Semantyka składnikowa (wierch i spód)

	przyimek złożony i przysłówek	przyimek złożony i przysłówek	rzeczownik
pionowo	0	+	+
od obserwatora	+	0	+
z dołu do góry	0	0	+
rematyczność	0	+	0
	'strona'	'część'	

Semantyka składnikowa

	Orientacja	Linia wzroku obserwatora i dopuszczanie obecności innego elementu	Od dołu do góry	Powierzchnia
Wysokość	+	-	+	0
Głębokość	+	+	-	0
Długość	+	-	-	0
Szerokość	-	0	0	+
Grubość	-	0	0	-

Literatura

- Manfred Bierwisch, „Semantyka strukturalna” [w:] *Semiotyka wczoraj i dziś* lub: „Semantyka składnikowa”, *Przegląd Humanistyczny* 1986, nr 11–12.
- Gottfried W. Leibniz „Tablice definicji” [w:] *Słownik i semantyka*, Warszawa 1975 – trzy wybrane definicje z różnych pól semantycznych.
- Renata Grzegorzczkova, *Wprowadzenie do semantyki językoznawczej*, Warszawa 2001 – rozdziały: „Semantyka składnikowa”; „Rozkład semantyczny predykatów”.
- Anna Wierzbicka, „Semantyka zdań o zwierzętach”, *Pamiętnik Literacki* 1970, z. 1.
- Anna Wierzbicka, *Dociekania semantyczne*, Warszawa 1976 – analizy dwóch wyrazów
- Anna Wierzbicka, *Semantyka. Jednostki elementarne i uniwersalne*, Lublin 2006 – rozdz. 1-3

Literatura cd

- Jadwiga Linde-Usiekniewicz; *Polskie określenia wymiaru*, Warszawa 2000, rozdziały: „Przegląd podejść do problematyki nazw wymiarów”; „Cechy dystynktywne określeń wymiarów w języku polskim”; „Formacje złożone jako określenia wymiaru”
- Jadwiga Linde-Usiekniewicz, „W sprawie przeciwstawienia 'wierch' – 'spód' w polszczyźnie”, *Prace filologiczne* 2001
- Jadwiga Linde-Usiekniewicz, „Jeszcze o przeciwstawieniu 'wierch' – 'spód' w polszczyźnie” [w:] *Obraz sveta v jazyce*, Praga 2001